

LIETUVOS TEISĖSAUGOS PAREIGŪNŲ FEDERACIJA

J. Jasinskio g. 9 – 207, LT-01112 Vilnius Tel. 8 603 32354 El. p. info@ltpf.lt
<http://www.ltpf.lt> Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre Kodas 191998645

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2017-09-15 Nr. 4-

DĖL PAŽYMOŠ APĖ SIŪLOMĄ APYGARDŲ PROBACIJOS TARNYBŲ CENTRALIZAVIMO MODELĮ

Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacija susipažino su Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pažyma apie siūloma apygardų probacijos tarnybų centralizavimo modelį Nr. LV-2379 (toliau – pažyma) ir teikia pastebėjimus.

1. Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos pabaigoje Teisės ir teisėtvarkos komitete surengtas Teisingumo ministerijos, Kalėjimų departamento, profesinių sąjungų atstovų susitikimas. Tiek komiteto nariai, tiek komiteto posėdyje dalyvavusi Lietuvos Respublikos Prezidentės patarėja vieningai kalbėjo, kad esama bei planuojama situacija bausmių vykdymo sistemoje rodo būtinybę stiprinti probacijos tarnybas, jų veiklą ir pareigūnų teisinę padėtį. Tačiau pažymoje nurodoma, kad vertinant ekonominį efektą, ilgalaikėje perspektyvoje probacijos tarnybų centralizacijos sprendimas būtų naudingas visai bausmių vykdymo sistemai. Trumpalaikėje perspektyvoje efekto išvis nebūtų, sąnaudos viršytų esamas. Panašu, kad visoje bausmių vykdymo sistemoje pokyčiai prasideda nuo mažiausių institucijų, kurių dėka norima kažkokio gėrio visai bausmių vykdymo sistemai. Probacijos tarnybos nebegali ir neturi būti donorais ilgus metus stagnacijoje esančiai bausmių vykdymo sistemai, todėl manytina, kad Kalėjimų departamento inicijuojami pokyčiai prasideda ne nuo opiausių problemų sprendimo. Šiai dienai pagrindinės probacijos tarnybų problemos – pareigybių trūkumas, lemiantis darbo krūvį, nepatrauklios darbo sąlygos, lemiančios sunkumus užpildant esamas laisvas pareigybes. Įvertinus pažymą, nepanašu, kad pasiūlytas centralizavimo modelis iš esmės išspręstų bent vieną opią problemą. Priešingai, išvelgiama daugiau rizikų ir probacijos funkcijų vykdymo sutrikimų nei teigiamų rezultatų.

2. Pastebėtina, kad darbo grupės veikloje nedalyvavo ne tik profesinių sąjungų atstovai, bet ir probacijos tarnybų atstovai, kurie geriausiai ir profesionaliausiai gali vertinti tiek esamą situaciją tarnybose, tiek poreikį centralizuoti tarnybas, tiek siūlomus centralizacijos variantus. Todėl diskutuotina, ar pasiūlytas centralizavimo modelis atitinka faktinę realią situaciją probacijos tarnybose ir yra objektyviai pagrįstas.

3. Minima, kad pažyma parengta atsižvelgiant į 2016-05-27 apygardų probacijos tarnybų bendrųjų funkcijų centralizavimo galimybių analizės ataskaitą Nr. LV-1958 bei 2017-05-15

probacijos tarnybų veiklos ir valdymo vidaus audito ataskaitą Nr. VA-13. Profesinė sąjunga nėra susipažinusi su minėtomis ataskaitomis, tačiau manytina, kad esminis pažymos trūkumas – funkcijų analizė. Pažymoje pateikiama ne tik probacijos tarnybų kaip vieno juridinio asmens struktūra, bet ir labai konkretūs padalinių darbuotojų pareigybių skaičiai. Kokiais faktiniais duomenimis, kokiomis metodikomis vadovaujantis buvo nustatytas konkretus darbuotojų pareigybių skaičiaus poreikis neaišku. Pažymoje nėra jokių duomenų apie darbuotojų, atliekančių administracines funkcijas, vykdomų bendrųjų funkcijų spektrą ir apimtį, taip pat bendrųjų funkcijų spektro ir apimtį dinamiką jas centralizavus ir kartu apie 50 procentų sumažinus jas vykdančių darbuotojų skaičių. Užsimenama, kad vertinta galimybė perduoti šių funkcijų (ar jų dalies) vykdymą Kalėjimų departamentui, tačiau nedetalizuoti šio vertinimo rezultatai ir apimtys, nenurodyta, kokios konkrečios bendrosios funkcijos galėtų būti perduotos. Atsižvelgiant į šiai dienai egzistuojančią praktiką, tikėtina, kad bendrųjų funkcijų vykdymo našta būtų perkeliama probacijos tarnybų pareigūnams. Kartu pastebėtina, kad darbo grupė nenurodė jokios Lietuvoje veikiančios įstaigos ar institucijos, kaip pavyzdžio, realiai funkcionuojančio su tokiu siūlomu bendru darbuotojų skaičiumi ir administracijos darbuotojų skaičiumi bei veikiančia visoje Lietuvos teritorijoje. Siūlytume įvertinti, kiek bendrųjų funkcijų vykdančių darbuotojų yra, pavyzdžiui, Kauno tardymo izoliatoriuje ar Nepilnamečių tardymo izoliatoriuje, kuriuose atitinkamai dirba apie 200 darbuotojų, Šiaulių tardymo izoliatoriuje, kuriame dirba apie 250 darbuotojų, ir centralizavimo modelį pagrįsti realiai funkcionuojančių įstaigų, veikiančių visoje Lietuvos teritorijoje, pavyzdžiu.

4. Pažymoje nurodoma, kad sujungus probacijos tarnybas yra siekiama mažinti administracinį aparatą bei vienodinti darbo praktiką. Tačiau kokiais žmogiškaisiais resursais remiantis vienoda praktika bus formuojama, kam konkrečiai ši funkcija bus priskirta, neaišku net pagal numatomą struktūrą. Pastebėtina, kad vienodą praktiką ir šiai dienai gali bei turėtų formuoti Kalėjimų departamentas, teikti metodines rekomendacijas, gerosios praktikos pavyzdžius. Tačiau probacijos tarnybos yra paliekamas kiekviena sau kūrybiškai spręsti metai iš metų besitęsiančias problemas. Todėl naivu tikėtis, kad esant vienam juridiniam asmeniui, vienam įstaigos vadovui ir vienam pavaduotojui teritoriniai probacijų skyriai veiks unifikuotai, o ne individualiai.

5. Pažymoje teigiama, kad pasirinkta tokia centralizuotos įstaigos struktūra, kurioje būtų maksimaliai sumažintas administracinis aparatas bei padidintas darbuotojų, tiesiogiai dirbančių su nuteistaisiais skaičius. Tačiau pateiktas tik darbuotojų, atliekančių administracines funkcijas, skaičiaus pokytis lentelėje, realiai nekonstatuojant, kad ne mažesniu skaičiumi bus padidintas pareigūnų pareigybių skaičius. Kartu pažymėtina, kad net ir papildomai įsteigtų 18 pareigūnų pareigybių iš esmės neišsprendžia darbo krūvio klausimo ir probacijos tarnybų stiprinimo klausimo.

6. Pasigendama ir esminės pareigūnų vykdomų funkcijų peržiūros. Specializuojant pareigūnus į vykdančius nuteistųjų priežiūrą ir vykdančius nuteistųjų resocializaciją, šiuo metu

egzistuojančios darbo krūvio problemos nebus išspręstos. Kiek žinoma, šiuo metu reikalaujamų ataskaitų ir kitų duomenų nuolatinis teikimas Kalėjimų departamentui, reikalauja nemažai darbo laiko. Jau nekalbant apie tokių pareigūnams primetamų funkcijų, kaip straipsnių rašymas, kurios neturi nieko bendro su probacijos veikla. Ar planuojama peržiūrėti pareigūnų vykdomas funkcijas, neaišku. Ar planuojama vertinti galimybes atsisakyti kurių nors funkcijų, peržiūrėti, ar funkcijos nesidubliuoja, ar visos yra būtinos, taip pat neaišku. Visiškai nekalbama apie informacinių technologijų įdiegimą, kurios mažintų biurokratinio darbo našumą, leistų darbą atlikti elektroninėje erdvėje, mažintų popierinį darbą. Kartu pastebėtinas ir informacinių technologijų specialistų pareigybių nebuvimas centralizuotos institucijos struktūroje.

7. Nesutiktina su pažymos teiginiais, jog pareigūnų specializacija sumažins jų darbo krūvį ne tik kiekybiniu, bet ir kokybiniu aspektu. Jei pareigūnas vykdys tik programinį darbą, manytina jis neturės asmens bylų. Todėl nesuprantama, kuo remiantis darbo krūvis pažymoje skaičiuojamas dalinant prižiūrimų asmenų skaičių visoms pareigybėms (viršininkas, psichologai, programinio darbo specialistai). Be to, neaišku, kaip bus padalintos pareigūnų pareigybės į priežiūros ir programinio darbo specialistų. Jei šiuo metu rajone dirba 2 pareigūnai, matyt vienas bus priežiūros, o kitas programinio darbo specialistas (nestatutinis). Atostogų, ligos atveju kam bus perduodamas pareigūno darbas, o kam programinio darbo specialisto darbas, neaišku. Logiška, kad statutinio funkcijų nestatutinis darbuotojas nevykdys, taip pat neapmokytas tam pareigūnas nevykdys programinio darbo. Akcentuotina, kad specializacija būtų galima tik iš esmės didinant pareigūnų pareigybių skaičių. Priešingu atveju, jos įgyvendinti praktiškai neįmanoma. Probacijos tarnybos praktikuoja specializaciją minimaliu lygiu, nes tam paprasčiausiai nepakanka darbuotojų.

8. Nesuprantamas ir centralizuotos įstaigos pavaldumo klausimas. Sujungus probacijos tarnybas, būtų įsteigta centrinė įstaiga, vykdanči su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes ir baudžiamojo poveikio priemones. Todėl diskutuotina, ar centralizuotos įstaigos pavaldumas Kalėjimų departamentui yra logiškai pagrįstas.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, manytina, kad pateiktos pažymos turinys nepagrįstas realiais ir objektyviais duomenimis, centralizacijos būtinybė, siūloma struktūra bei siūlomas pareigybių skaičius nepagrįstas funkcijų analize ir ekonomine nauda pačiai probacijos tarnybai, o ne apskritai kažkokia nauda kažkam, iš esmės nekalbama apie pareigūnų vykdomų funkcijų analizę, pareigūnų skaičiaus ir darbo užmokesčio didinimą.

Primename, kad 2015-10-15 Kalėjimų departamente sudaryta darbo grupė probacijos tarnybų funkcijų priežiūrai atlikti pateikė Apygardų probacijos tarnybų funkcijų peržiūros ataskaitą Nr. LV-3232, kurioje buvo konstatuoti kardinaliai priešingi rezultatai nei teigiama pažymoje. Keista, kas tokios sistemoje įvyko per ne pilnus dvejus metus, kad Kalėjimų departamento pozicija pasikeitė iš esmės. Minėtoje ataskaitoje analizuota ir užsienio praktika, ir esamas probacijos tarnybų

efektyvumas bei jų veiklos rezultatai, logiškai vertintos centralizuotos įstaigos išlaikymo sąnaudos. Pažymyje nėra jokių objektyvių duomenų ir skaičiavimų, nenurodyta, kokios priežastys iš esmės lemia centralizavimo poreikį ir kokiais rodikliais vadovaujantis tą poreikį apskritai galima vertinti, nėra duomenų apie probacijos tarnybų veiklos efektyvumo dinamiką nuo minėtų 2015 metų.

Atsižvelgiant į tai, manytina, kad siūlomas centralizavimo modelis yra nepagrįstas efektyvumo rodikliais, nesudarys jokio ekonominio efekto probacijos tarnyboms, centralizavimo poreikis nepagrįstas objektyviais duomenimis, nepateikti jokie duomenys leidžiantys abejoti dabartiniu probacijos tarnybų veiklos efektyvumu pagal turimus resursus ir pasiektus rezultatus.

Pirmininkė

Loreta Soščekienė